

Harrastajate jäljed teaduses: hobitsijate mõju arheoloogilisele uurimistööle

Maria Smirnova (TÜ)
5.12.2025, Tartu

Kultuuriministeeriumi Eesti kultuuri teadus- ja arendusprogramm. Projekt: KUM-TA 4

Detektorism e hobiotsimine

- Otsitakse metallidetektori abil asju maastikult
- Lisaks arheoloogiale ka sõjapärandid või kaotatud asju randadest
- 901 loaga hobiotsijat
- Hobi mõjutab kultuuripärandi säilimist ja mida me minevikust teada saame (või ei saa)

Seliküla, Järva maakond

Seadusandlus

- Arheoloogilised leiud kuuluvad riigile
- Leidja peab teavitama arheoloogilisest leiust Muinsuskaitseametit (MKA)
- Leidjal on õigus leiuautasule
- Leiu kultuuriväärtuse määrab MKA - **ekspert hinnang**
- Otsinguvahendiga kasutamiseks peab olema otsinguluba
- **Kohustuslik koolitus**
- Maaomaniku luba
- Otsingu kohta tuleb teha teavitus ning peale otsingut esitada aruanne
- Otsinguga ei tohi tegeleda mälestisel või selle kaitsevööndis

Arheoloogilised välitööd Eestis

- 2020.–2024. aastate AVE-des 20 artiklit hobitsijate avastustest
- Iga-aastane ülevaate artikkel leiukohtadest
- Artiklid leiukogumitest või leiukohtade ülevaatuses

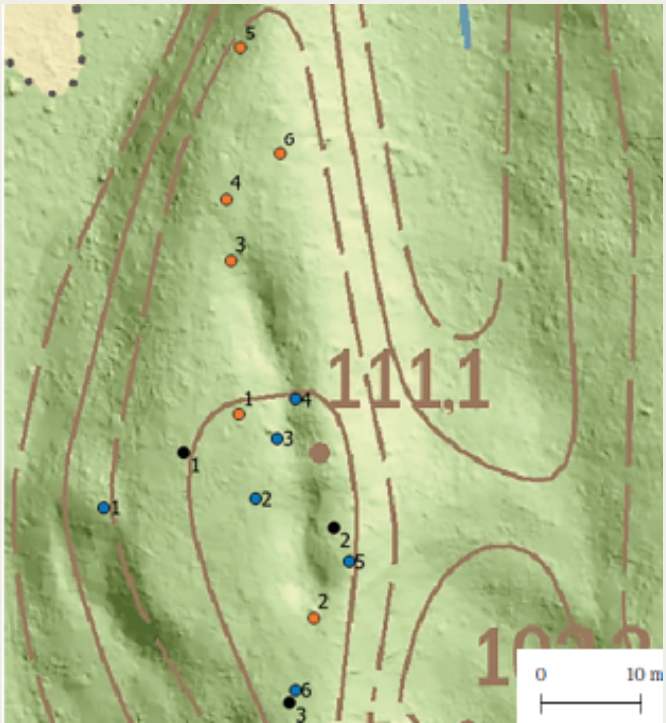
Aasta	2020	2021	2022	2023	2024
Leiukohad	229	274	169	199	171

Foto: Jaana Ratask

Tamla & Smirnova 2021

Leimus, et al. 2022

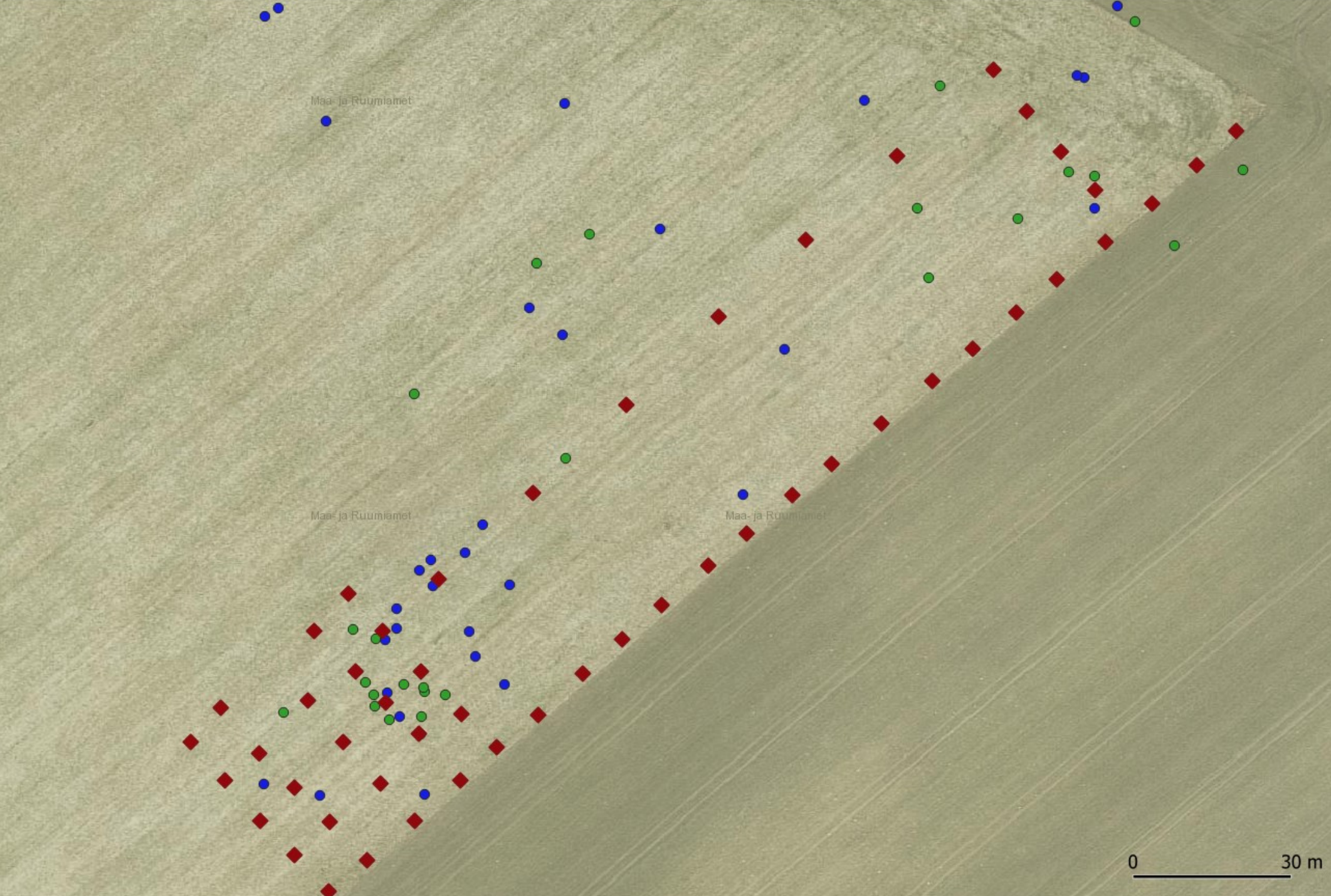

Arheoloogilised välitööd Eestis 2023 Archaeological Fieldwork in Estonia

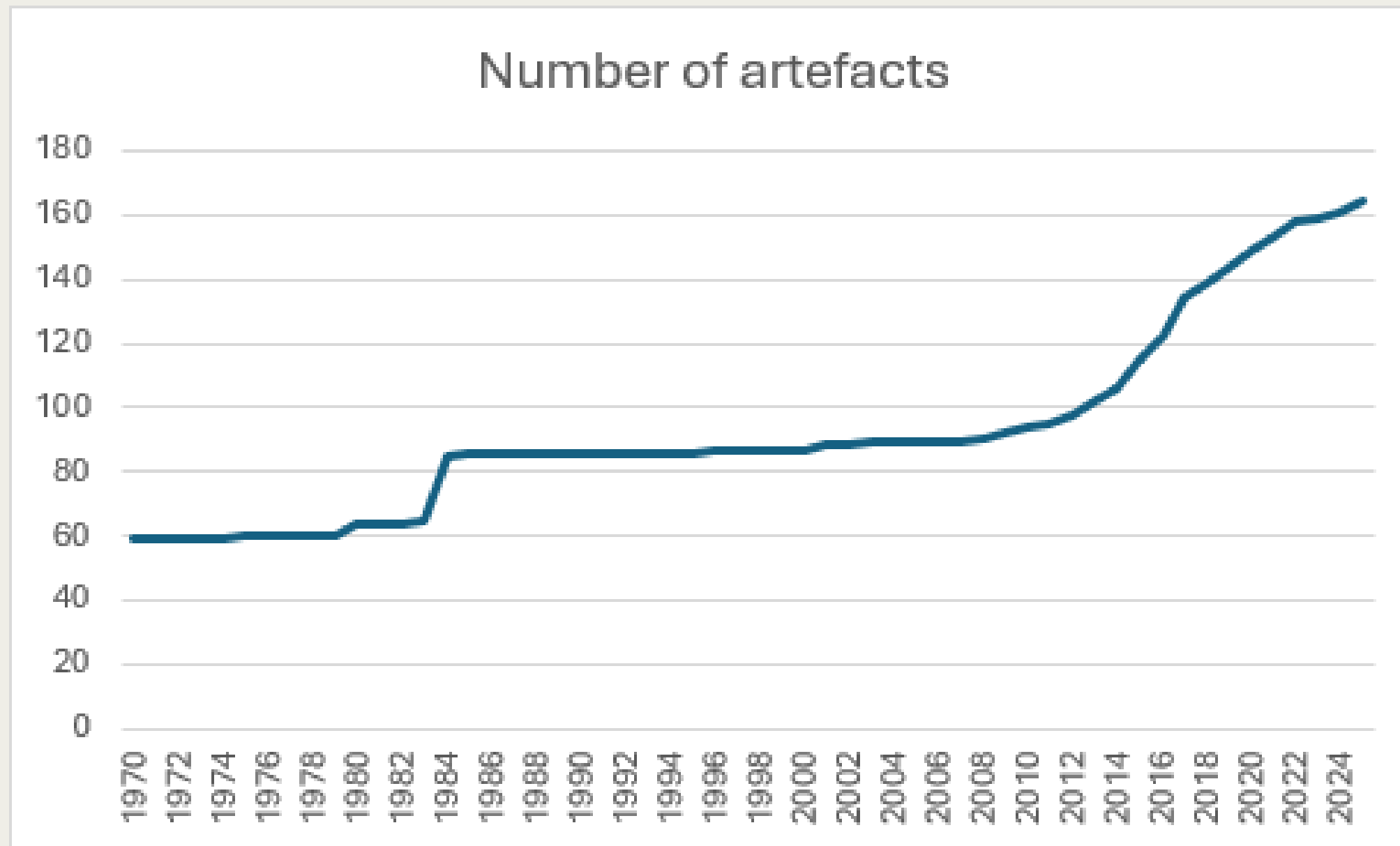
Seliküla 2024

Läbiküntud leiukotade infoväärtus

- Head alusandmed hobiotsija poolt
- Pinnas segatud loodusliku aluspõhjani
- Tuvastatud üks koht, kuhu oli maetud

Pronksiaeg (1750–500 eKr)

Graafik: Valter Lang

- Juhuleidude hulk on kahekordistunud
- Võimaldavad uurida juhuleidude paiknemismustrit
- Võimaldavad uurida omaaegseid kontakte
- On täpsustatud dateeringuid

Fotod: Kristiina Velbri

MKA

Hobiotsijate mõju arheoloogilisele uurimistööle

- Leitakse uusi muistiseid ja tehakse avastusi, mis täiendavad meie arusaama minevikust
- Leiufinfo on talletatud eksperthinnangutes ja aruannetes tulevastele uurijatele
- Hobiotsijad on suureks abiks välitöödel
- Hooletu kaevamise ja leidude üles korjamisega võib hävineda teaduslik informatsioon
- Leiukohaandmed ei ole alati usaldusväärsed
- Leidude konserveerimine ja eksperthindamine on ressursimahukas

...inimesed teevad selle suure töö ära et pärandit leida ja kandikul ette tuua.. 10 arheoloogi ei suuda tuhande aasta jooksul kõike seda teha mida on siiani teinud detektoristide kogukond..

- anonüümne, 2023

Hobiotsimine ja harrastusteadus?

Detektoristid tegeleksid oma hobiga ka siis kui riik ja arheoloogid nende leidude vastu huvi ei tunneks

Minu jaoks on oluline...

...Loaga otsimine, ilma selleta kaob ajalugu ära.

...Iga uus põld on nagu uus planeet

...Arheoloogia on minu jaoks alati olnud eriliselt huvitav ala, aga kui poleks hobiotsimist, siis ma ei saakski sellega tegeleda. Alternatiiv oleks siis keskeas uuesti ülikooli minna...

- anonüümsed, 2023 (Kurisoo & Smirnova 2025)

Tänan kuulamast

maria.smirnova@ut.ee

Allikad ja lugemist

- Kurisoo, T., Rammo, R., Smirnova, M., Kangert, N. (2021). Searching devices, new discoveries, and issues related to them in Estonian archaeology in 2020. *Archaeological Fieldwork in Estonia*, 2020, 265–291. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.25226>
- Kurisoo, T., Posti, M.-L., Kangert, N., Karro, K. (2022). Public finds in 2021: marshalling new data, managing ongoing challenges. *Archeological fieldwork in Estonia*, 2021, 263–296. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.25246>
- Kurisoo, T., Posti, M.-L., Jegorov, S., Kangert, N. (2023). New public discoveries in 2022 against a backdrop of concerns about reporting and processing of finds. *Archaeological Fieldwork in Estonia*, 2022, 217–238. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.25268>
- Kurisoo, T., Posti, M.-L., Posti., Oks, K. (2024). Public finds in 2023: on-going trends and long-awaited developments in listing protected sites. *Archaeological Fieldwork in Estonia*, 2023, 279–300. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.25290>
- Kurisoo, T., Posti, M.-L., Kangert, N. (2025). New Finds and Old Problems: An Overview of Public Discoveries in 2024. *Archaeological Fieldwork in Estonia*, 2024 [ilmumas]. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.26179>
- Kurisoo, T. & Smirnova, M. (2025). Unearthing Perspectives: Exploring the views of heritage professionals and hobbyists on the current state of metal detecting in Estonia, *Internet Archaeology* 68. <https://doi.org/10.11141/ia.68.3>
- Leimus, I., Kiudsoo, M., Saage, R. (2022). A late 8th century hoard of dirhams and hack silver from Vitsiku village in North-East Estonia. *Archaeological Fieldwork in Estonia*, 45–58. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.25228>
- Lewis M., Ehrnsten F., Kurisoo T., Oksanen E., Rohiola V. (2025). Improving Systems for Processing Public Finds: Digital Technology and Citizen Science. *European Journal of Archaeology*. Published online 2025:1-23. doi:10.1017/eea.2025.2
- Paavel, K. (2017). Pattern or random? Contextualising Estonian Bronze Age bronze stray finds on the landscape. *Archaeologia BALTICA*, 24, 26–42. DOI: 10.15181/ab.v24i0.1564.
- Paavel, K., Kriiska, A., Lang, A., Kulkov, A. (2019). Three bronze axes with wooden haft remains from Estonia. *Estonian Journal of Archaeology*, 23 (1), 3–19. DOI: 10.3176/arch.2019.1.01.
- Smirnova, M., Kadakas, U., Kurisoo, T., Veldi, M., Lillak, A., Haak, A., Lang, V. (2025). Archaeological fieldwork on sites discovered by metal detectorists on arable land: Selli, Seliküla, Tarva and Kabila. *Archaeological Fieldwork in Estonia*, 2024. [ilmumas] <https://doi.org/10.15157/ave.vi.26168>
- Tamla, Ü., & Smirnova, M. (2021). Two Burial Sites in Ebavere, Lääne-Virumaa County. *Archaeological Fieldwork in Estonia in 2020*, 121–132. <https://doi.org/10.15157/ave.vi.25213>